

Protestantse Gemeente Den Haag - Maranathakerk
dienst zondag 6^e van de veertigdagentijd – Palm- en Passiezondag
meditatie bij Psalm 24 (Liedboek 24: 2, 4 en 5) en Lucas 19: 28-40 (NBV).
door Thomas Kraan

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

‘Als dezen, zouden zwijgen, zouden de stenen het uitroepen.’

Misschien dat we niet schreeuwden, maar zongen, maar toch: ‘Wie mag de berg van de Heer beklimmen? Wie mag staan in de heilige stad?’. Hoe moet je je kwalificeren, voor wat heilig en ontzagwekkend is?

Deze veertigdagentijd zijn weken van zo’n soort voorbereiding, op Pasen. De tijd ook van vasten voor velen, van je zaken ontzeggen, ook met oog op een ander. Is dat een beetje gelukt bij u? Misschien, minder chocola eten? Of heb je je gaandeweg gerealiseerd dat dat heldhaftig gestelde doel ook een wat ezeltachtige kant heeft, want zou een cacao-boer daarvan vinden, als zijn omzet daalt?

Misschien is u dit wat te laag bij de gronds. Misschien wilt u het hoger zoeken, in wat er qua muziek aan meditatiefs te horen is, deze tijd van het jaar en maakt u zich zorgen over de juiste uitvoeringswijze van een Mattheüs-Passion. Daar weten recensenten in de krant heel farizeïsch over te discussiëren, dat dat een beetje innovatief gaat of juist heel authentiek. Nou ja, als de stemmen en de instrumenten zwegen, zou alleen het gekrakeel van de specialisten schreeuwen. Dan liever al die bevrogen mensen horen, al zijn het amateurs.

Misschien zoekt u het nog wat diepzinniger, in een theologisch orthodoxe overdenking van Christus’ lijden – vaak de sluitsteen van een dogmatisch bouwwerk. Inspireert Christus’ volhardens ons tot ander handelen? Dat is één reactie: als we de Lijdende Knecht voor ogen hebben verandert onze attitude, we erkennen ook misschien dat er bij ons wat aan schort. In een andere interpretatie wordt op dat tekort de nadruk gelegd, en in die tweede dieptepeiling gaat het dan vervolgens om de prijs die Christus daarvoor betaalde. Of bemoedigt ons een derde perspectief - door Christus’ komst, uit de hemelhoog omlaag, naar ons aardse bestaan, met wat daarin naar en lelijk is? Dat Christus ook de dood mee ondergaat, en overwint, waarin wij delen? Alle drie gezichtspunten, 1) aanzet tot verandering, 2) lofprijs, 3) meeleven, hebben zo hun bijbelse papieren.

In de kerkgeschiedenis hebben ze een wat veranderende, stijgende en dalende waardering. Meer dan sommigen van de hier aanwezigen - schat ik zo in - kan ik er wat onbelast tegenover staan. Mij persoonlijk zijn ze alle drie dierbaar: 1) Leven in navolging geeft richting, kan onze naaste voor Christus winnen. 2) Wat minder hooggestemd en ideëel, maar wel zo eerlijk, is erkennen wanneer je het erbij hebt laten zitten, misschien dat je in een innerlijke echo, als een kraaiende haan, realiseert wat je hebt gezegd, en dan schrik je en ben je opgelucht dat iemand dan voor je in de bres springt. 3) Christus’ gang omlaag, naar de aarde, de hel, waar hij de satan versloeg, ons van ‘alle heerschappij van de duivel heeft verlost’ en in de opstanding betreft is een spannend avontuur waaraan je graag deel hebt.

Deze laatste visie werd benadrukt door Luther, voor wie je vanwege zijn theologie – velen van u hebben die hier door een hymnoloog in een notendop toegelicht gekregen - op de eerste Adventszondag rustig kunt doen alsof het Palmzondag is. Dan mag dat ook andersom. In deze kerk met de naam: Maranatha, ‘de Heer is gekomen’ of: ‘onze Heer, kom!’ zijn we wel wat gewend, nietwaar. Zo blijkt het gebed, ‘leer mij Uw lijden recht betrachten’ sterk verwant aan: ‘hoe zal ik U ontvangen?’.

Hoe bereid je een ontvangst? Daarover hoorden we het verhaal uit Lucas 19. Jezus geeft – opnieuw in dit evangelie - zijn leerlingen instructie. Hij zendt twee leerlingen om een veulen te halen. Ze doen nauwgezet wat Jezus zegt. Jezus woorden komen helemaal uit.

Wat er volgt nadat Jezus de kaders geschetst had, is helemaal spontaan initiatief van de leerlingen. Maar die zitten klaarblijkelijk toch in een ander frame, dat van de verheven Augustussen. Ze stapelen hun kleren op het veulen. Jezus mag er op plaats nemen, wordt in het zadel gehesen.

Wat zou dat zijn, voor dat veulen, aan die belasting niet gewend? Vanwaar deze misschien verbazingwekkende empathie met dat veulen? Deze empathie is een klassieke en ze gaat in de interpretatiegeschiedenis nog verder, naar identificatie van de ezel met de ziel van de gelovige. De goede werken vanuit het geloof worden dan gesymboliseerd met die gewaden.

Hoe dan ook, we lezen van een tafereel dat mank gaat vanwege alle scherts en ernst. Helemaal in die sfeer van hoogheid heffen de leerlingen een lied aan. Waarom niet Psalm 118? Over de binnenkomst van een bevrijde of bevrijder, door de priesters, over een van hen, een ander? Maar de leerlingen voegen er wat aan toe – iets over een koning en over hemelen . En ze laten wat weg. `Hosanna'. Vertrouwt Lucas er op dat – als de leerlingen stil zwijgen, wij als lezers en hoorders– keien qua bijbelkennis - het van binnen wel roepen: Hosanna! Red toch! betekent dat. Een authentiek hartstochtelijk gebed– of geseulariseerde huldeblijk, als aan Caesar?

Ze spreiden hun mantels op de weg, als was Christus een uitzonderlijk goede keizer. Of is het teken van respect, zoals men de rabbijnen ten deel liet vallen? De ambivalenties blijven. Ook hier is het wat Janus-achtig.

In een uitvoering van dit verhaal in *Jesus Christ Superstar* klinkt het ook heel dubbel `Hosanna, Heysanna': Het kan de ene kant op gaan; het kan de andere kant op gaan.

De leerlingen lijken het wonderbaarlijke wat met Jezus' komst aanbreekt te beseffen en grijpen aan wat aan tekst en teken voor handen is. Of dat authentiek is doet er voor hen niet toe.

Toch waren er mensen die kritiek meenden te moeten leveren. Daarop reageert Jezus door te zeggen: `Ook al zouden dezen zwijgen, dan zouden de stenen het uitschreeuwen'. Die stenen lijken een verwijzing naar de stad. Is dat een citaat van Habakuk?, uit een gericht over soldaten uit een van de elkaar opvolgende rijken ten noorden, die verschanst zijn in een burcht, een adelaarsnest hoog in de bergen, die mensen tot afmattende slavernij hebben gedwongen, om stenen te sjouwen voor de constructie van grote bouwwerken? Ook al roepen de geknechte mensen niet meer, omdat ze dat niet meer kunnen, de door hen gesjouwde stenen doen dat in hun plaats. Misschien dacht Lucas aan de verwoesting van de Jeruzalem, toen geen steen op de andere bleef. De mooiste uitleg is misschien dat Jezus dat ter bemoediging zei, met als boodschap: je kunt wel een enkele proteststem het zwijgen opleggen, en zeker, dat is een grote tragedie; toch, uiteindelijk is er voor de boze machten geen houden aan - een zinspel op Christus' opstanding?

Jezus neemt het op voor zijn leerlingen. Ook al weten ze niet precies wat ze doen, weten ze niet precies wat ze zeggen, Jezus bevestigt zijn leerlingen: Liever dan dat ze, dat we op afstand blijven, liever dan dat ze in de hoogte te blijven zweven, is het beter dat ze hoe dan ook blijf geven van betrokkenheid. Met wat er zo maar voor handen is. Bij wijze van statement. Als politiek engagement, of spirituele wave. Als gebed, of eerbetoon, hoe onbeholpen ook. Ondanks Jezus' vooruitziende blik, alsof Hij niet wist dat de Hosanna-stemming in een paar dagen tijd dramatisch zou kunnen omslaan naar `Kruisig hem!'. Ondanks dat vergeeft Jezus hun, komt Hij hen nu al tegemoet.

Vorige week werd in Utrecht de Nederlandse vertaling van een boek van Rowan Williams, de voormalige aartsbisschop van Canterbury, gepresenteerd. Een boek voor wie de berg van de Heer willen beklimmen, die willen staan in de heilige stad, want de titel van dat boek luidt 'Wat is heilig?' In zijn lezing over spiritualiteit in de stad stelde Rowan Williams dat om kerk in de stad te kunnen zijn, de kerk juist met de stemlozen, niet-bevoorrechte mensen relaties zou moeten aangaan, voor hen plaatsen zou kunnen creëren, waarin mensen iets van God kunnen ervaren. Zo maar in een huiskamer of in een kerk met de mogelijkheid kaarsen aan te steken na een ramp of ongeluk, of moord. Dat kan veel betekend zijn.

Het kan nog terloopser. Te midden van grimmig stille flatgebouwen in een krachtwijk 's avonds in het donker 'Goedenavond' zeggen tegen een passant, 'gezegend, u die komt in de naam van de Heer', of: 'Hoi, gezegend jullie, die in de naam van de Heer met een groepje op een bankje bij de vijver zitten'. Best kans dat dat in eerste instantie een kritisch-verstoorde reactie geeft, maar direct daarna volgt een glimlach van verrassing - een stukje van de hoogste hemelen op aarde. Met het onuitgesproken gedeeld besef dat wanneer wij in dit soort situaties zouden zwijgen, we straks alleen nog massieve kreten horen schreeuwen.

'Wanneer dezen zouden zwijgen, zullen de stenen het uitschreeuwen.' Omdat de aarde van de Heer is, en omdat niet hardheid en kilte mogen prevaleren, wordt Christus' gemeente opgeroepen niet te verstommen, maar te spreken - in de kerk, in een mini-gemeente, in de wereld. Net zoals de leerlingen door Christus tegemoet gekomen zijn, mogen we ons als leerlingen aanvaard weten, worden ook wij bemoedigd, ondanks ons wisselende temperament, ook al zwijgen vaak we, wanneer we onze stem hadden moeten verheffen, ook dan is Christus ons al vooruit.

Misschien dat Jezus daarom zegt dat Hij hier van ons verwacht, misschien dat wat de Heer van ons nodig heeft, is dat we hem eren, gedenken, met hem waken, bidden, zingen.

Wie mag de berg van de Heer beklimmen? Wie mag staan in de heilige stad? Die de goede dingen ter hand neemt. Die het hart op de goede plaats heeft.

In het vervolg van deze dienst brengen we ons Christus' lijdensgeschiedenis te binnen, omdat die ons zo ter harte gaat. Zo doen we wat Jezus zijn leerlingen opdroeg tijdens het laatste avondmaal. Bij die gebeurtenis vervolgen we zo onze lezing, wanneer Jezus er weer twee leerlingen op uit stuurt.

Hoe zal ik u ontvangen? Leer mij Uw lijden recht betrachten.

Waarover men niet spreken kan, daarover moet men zwijgen, wordt gezegd. De dogmatiek met als in graniet gebeitelde woorden zou wellicht een beetje blijven nagalmen, wanneer wij zouden zwijgen. Laten we daarom - als Paulus - hymnisch worden en Christus' lof bezingen.

Amen

Geraadpleegde literatuur, naast woordenboeken en concordanties:

- G. Aulén, *Christus Victor. An historical study of the three main types of the idea of the Atonement*, vert. A.G. Herbert, London: Society for Promoting Christian Knowledge (1931, 2010).
- M.E. Boring, K. Berger, C. Colpe, *Hellenistic Commentary to the New Testament*, Nashville: Abingdon (1995).
- G.A. van den Brink, artikelen n.a.v. R. Sonneveld 'Het vergeten evangelie', *Reformatisch Dagblad*, 7 maart en 12 april 2019.
- F. Bovon, *Das Evangelium nach Lukas*, 4. Tb., in *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, Zürich: Benziger/Neukirchner (1989).
- R.B. Chisholm, *Handbook on the Prophets*, Grand Rapids: Baker Academic (2002).
- J. Day, *Psalms*, Sheffield: Academic Press (1992).
- H.J. Kraus, *Psalmen*, *Biblischer Kommentar altes Testament*, Neukirchen (1961²).
- C. van Leeuwen, *Habakuk*, Kampen: Kok (1996).
- D.L. Petersen, *The Prophetic Literature: An Introduction*, Louisville: Westminster John Knox Press (2002).
- R. Sonneveld, *Het vergeten evangelie*, Amsterdam: Buijten & Schipperheijn (2019).
- H.L. Strack en P. Billerbeck, *Kommentar zum neuen Testament, aus Talmud und Midrasch*, München: Beck (1978⁷).
- J. Welby, *Dethroning Mammon: Making Money Serve Grace*, London: Bloomsbury (2017).
- R. Williams, lezing in oud-katholieke Ste Gertrudiskathedraal, Utrecht, op 4 april 2019, bij presentatie Nederlandse vertaling *Wat is heilig: Christendom voor mensen van vandaag*, Abdij van Berne (2019), vertaling van *Holy Living: the Christian tradition for today*, London: Bloomsbury (2017).
Lezing te beluisteren op: <http://utrecht.okkn.nl/fman/4458.mp3>